

Remissyttrande

Handläggare

Eva-Britt Eklöf Petrusson
Avdelningen för administration
eva-britt.eklofpetrusson@havochvatten.se

Datum 2025-08-26

Dnr 2025-002158-1

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Yttrande över betänkandet "En ny nationell myndighet för viltförvaltning" SOU 2025:50 (LI2025/00934)

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker förslaget som lämnas i betänkandet "En ny nationell myndighet för viltförvaltning" SOU 2025:50 om att ansvaret för förvaltning av de marina däggdjuren förs över från Havs- och vattenmyndigheten till den nya föreslagna Viltförvaltningsmyndigheten.

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att förslaget, som skulle innebära att separera frågorna om de marina däggdjuren från övriga frågor kopplade till havet och dess resurser och föra över dem till en ny viltvårdsmyndighet, skulle utgöra ett avsteg från de principer som framgår av propositionen 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske. Det handlar framförallt om att ekosystemansatsen ska stärkas och att förvaltningen av sjöar, vattendrag, kust och hav ska vara ekosystembaserad. Inget av detta kan uppnås om ansvaret för förvaltningen av de marina däggdjuren flyttas från Havs- och vattenmyndigheten.

Att föra över ansvaret för förvaltning av säl och tumlare skulle också utifrån andra aspekter försvåra genomförandet av Havs- och vattenmyndighetens uppdrag enligt myndighetens instruktion.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Av 1 § förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten framgår att myndigheten är en förvaltningsmyndighet på miljöområdet med ansvar för bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav. Vidare framgår av 2 § att myndigheten ska vara pådrivande, stödjande och samlande i genomförandet av miljöpolitiken och verka för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna. Inom ramen för uppdraget ansvarar Havs- och vattenmyndigheten för förvaltningen av tumlare och säl, Naturvårdsverket ansvarar dock för frågorna om jakt på säl.

I betänkandet föreslås bland annat ansvaret för förvaltning av de marina däggdjuren förs över från Havs- och vattenmyndigheten till den föreslagna Viltförvaltningsmyndigheten.

Förslaget skulle innebära att Havs- och vattenmyndighetens ansvar för förvaltning av tumlare och de tre sälarterna gråsäl, vikare och knubbsäl inklusive förvaltningsplanerna för dessa arter, skulle föras över till den nya myndigheten. Det gäller även andra frågor såsom ansvaret för miljöövervakning av de marina däggdjuren, bedömning av status hos säl- och tumlarpopulationerna, framttagande av miljökvalitetsnormer och samt framttagande och genomförande av åtgärder för att hållbart förvalta våra hav.

En stor del av arbetet sker dessutom genom internationella samarbeten. Detta eftersom flera av aktuella populationer av tumlare och säl delas med andra länder, framförallt runt Östersjön. Ett arbete som skulle innebära att två svenska myndigheter ska delta i detta jämförelsevis omfattande samarbete.

Havs- och vattenmyndigheten gör bedömningen att förslaget att bilda en ny myndighet med ansvar för att förvalta allt vilt, inklusive de marina däggdjuren säl och tumlare, är ett direkt avsteg från regeringens och riksdagens tydliga inriktning att Sverige ska bedriva en ekosystembaserad förvaltning av sjöar, vattendrag, kust och hav.

I propositionen 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (nedan havsmiljöpropositionen) betonar regeringen vikten av att stärka ekosystemansatsen i havsmiljöarbetet: *"Regeringen föreslår två övergripande principer som ska gälla för havsmiljöarbetet framöver: att ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas samt att övergödningen ska minska."* Vidare skriver regeringen att det behövs ett samstämmigt, balanserat och integrerat arbetssätt från källa till hav för att utforma och genomföra havsmiljöpolitikens åtgärder och samtidigt stärka den blå ekonomin. Detta förväntas även bidra till att andra samhällsmål kan nås. Riksdagen beslutade den 20 november 2024 att ställa sig bakom propositionen.

Ekosystembaserad förvaltning bygger på att hela ekosystemet beaktas och förvaltas som en helhet. Både de biotiska och de abiotiska delarna i ekosystemet måste beaktas, och enskilda arter kan i en sådan förvaltning inte "plockas ut" och förvaltas i en så kallad en-arts-förvaltningsmodell. Då bryts systematiken och helhetsperspektivet tappas vilket medför risker för att det aktuella ekosystemet inte längre kommer att fungera. Det kan i sin tur medföra att ekosystemet inte kan leverera de ekosystemtjänster som människan behöver för sin överlevnad som till exempel föda i form av fisk och skaldjur, men också ekosystemtjänster såsom koldioxidlagring, temperaturreglering, rekreation och fritidsaktiviteter.

Under slutet av 1990-talet blev den negativa utvecklingen i havsmiljön påtaglig vilket föranledde att det tillsattes en Havsmiljökommission 2002 och därefter ett flertal utredningar för att se över det svenska myndighetssystemet och ansvarsfördelningen mellan myndigheterna. I regeringens proposition 2008/09:170 En sammanhållen svensk havspolitik konstaterades att en utgångspunkt måste vara ett sammanhållet vattenarbete och en samlad förvaltning av hela den marina miljön. Vidare fastslogs att nyttjandet av den marina miljön ska ske i enlighet med ekosystemansatsen. En ekosystembaserad förvaltning är en praktisk omsättning av ekosystemansatsen och en förutsättning för att våra akvatiska ekosystem ska kunna leverera de ekosystemtjänster som ger bred långsiktig samhällsnytta.

De marina ekosystemen är fortsatt under mycket hård press och att bedriva ett sammanhållet arbete för att förbättra förutsättningarna för de marina ekosystemen var en av de främsta

anledningarna till att de förvaltningsfrågor som rör Sveriges sjöar, vattendrag, kust och hav samlades i en myndighet när Havs- och vattenmyndigheten bildades 2011¹. Det har också medfört att myndigheten har kunnat ta ett helhetsansvar för den kumulativa påverkan på havsmiljön.

I propositionen 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske betonar regeringen vikten av att ytterligare stärka ekosystemansatsen i havsmiljöarbetet som en logisk följd av den riktning som stakats ut sedan 2000-talets början. En stärkt ekosystemansats innebär att beakta funktion och kvalitet av alla delar av den marina näringsväven, inklusive de marina däggdjuren, och att vidta sådana åtgärder mot sektorer som innebär att fungerande och livskraftiga näringsvävar som lever i friska och rena havsmiljöer kan uppnås.

För att fullt ut kunna arbeta med ekosystembaserad förvaltning gör Havs- och vattenmyndigheten bedömningen att även ansvaret för de frågor som rör jakt på säl bör flyttas Havs- och vattenmyndigheten. Därmed skulle myndigheten ha i uppdrag att ansvara för hela förvaltningen av de marina däggdjuren.

Havs- och vattenmyndigheten gör även bedömningen att inrättandet av en ny viltförvaltningsmyndighet riskerar att medföra att den ekosystembaserade förvaltningen av havet blir ineffektiv bland annat genom en ökad administrativ börda som ytterligare en myndighet skulle innebära. Därtill görs bedömningen att en effektiv samordning av svenskt genomförandet av havsmiljöförordningen, där Havs- och vattenmyndigheten idag är ansvarig myndighet och håller samman alla delar som avser havsmiljöförvaltningen inklusive marina däggdjur, riskerar att försvåras.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av ställföreträdande generaldirektör och tillika avdelningschef Eva-Britt Eklöf Petrusson. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningscheferna Johan Kling och Mats Svensson, samt enhetscheferna Rebecka Schantz och Mia Dahlström medverkat.

Anna Ledin

Eva-Britt Eklöf Petrusson

Kopia till:

li.fjr@regeringskansliet.se

kn.registrator@regeringskansliet.se

¹ Regeringens proposition 2010/11:86 Havs- och vattenmyndigheten